

**Stanowisko strony społecznej – członków
Grupy roboczej ds. społeczeństwa obywatelskiego
przy Komitecie Koordynacyjnym Narodowych Strategicznych Ram
Odniesienia 2007-2013
w sprawie komitetów monitorujących programy operacyjne
finansowane z funduszy europejskich w latach 2014-2020**

Przedstawiciele strony społecznej Grupy roboczej ds. społeczeństwa obywatelskiego przy Komitecie Koordynacyjnym Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia 2007-2013, kierując się doświadczeniem wynikającym z uczestnictwa w perspektywach finansowych lat 2004-2006 oraz 2007-2013, a także uwzględniając zasadę partnerstwa, przygotowali uwagi i wnioski związane z funkcjonowaniem komitetów monitorujących programy operacyjne wydatkujące fundusze europejskie.

Uwagi przedstawione w stanowisku powstały w oparciu o opinie reprezentantów strony społecznej w komitetach monitorujących obecnej perspektywy finansowej, w szczególności te zebrane w trakcie spotkań Krajowej Sieci Tematycznej ds. Partnerstwa, powołanej w roku 2010 przez Komitet Koordynacyjny Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia 2007-2013 z inicjatywy Grupy roboczej ds. społeczeństwa obywatelskiego.

Strona społeczna Grupy odnosi się do tego fragmentu mechanizmu programowania, wdrażania, monitorowania i ewaluacji funduszy, jakim są komitety monitorujące obecnej perspektywy finansowej, oraz do realizacji zasady partnerstwa w tym aspekcie. Dyskusja o właściwej realizacji zasady partnerstwa powinna obejmować całość systemu zarządzania funduszami, stąd chcąc zwrócić szczególną uwagę na instrument, który działa obecnie, uwagi strony społecznej Grupy są skoncentrowane na komitetach monitorujących.

Deklarując gotowość do podjęcia dialogu w tym zakresie, przedstawiciele strony społecznej w Grupie liczą na uwzględnienie niniejszego stanowiska w trwającej właśnie debacie nad wyznaczeniem celów i obszarów wsparcia oraz opracowaniem programów operacyjnych dla nadchodzącej perspektywy finansowej UE. Jednocześnie strona społeczna Grupy jest otwarta na debatę na temat dialogu społecznego i realnej partycypacji społecznej we wprowadzaniu zmian w Polsce z wykorzystaniem środków unijnych w perspektywie 2014-2020, traktując komitety monitorujące programy operacyjne jako jeden z elementów dialogu.

Konstatujemy, że przygotowywanie rozwiązań dla perspektywy finansowej 2014-2020 nie zostało poprzedzone wyczerpującą dyskusją na temat doświadczeń mijającego okresu programowania. Uważamy, że głos organizacji społecznych monitorujących wydatkowanie środków unijnych, wskazujący na potrzebę pełniejszego uwzględnienia potrzeb społecznych i gospodarczych w procesie ich dystrybucji, jest niedostatecznie brany pod uwagę.

Kwestie sygnalizowane przez stronę społeczną Grupy roboczej ds. społeczeństwa obywatelskiego wymagają podjęcia przed administrację publiczną dyskusji, zwłaszcza w kwestii ich rozwiązania i stosownych zapisów, które byłyby wiążące i jednolicie rozumiane przez wszystkich uczestników procesu. Strona społeczna Grupy uznaje, że należy:

1) **dookreślić rolę komitetów monitorujących i wynikające z niej zadania.** Odpowiedzi wymaga pytanie o rolę komitetów monitorujących w systemie dialogu w Polsce oraz we wdrażaniu funduszy europejskich, w szczególności w procedurze wyboru projektów. Jeśli rola komitetów ma być kontrolna, należy wyposażyć je w narzędzia umożliwiające realizację takich zadań. Uważamy, że w większym stopniu należy zadbać o realne wdrożenie zasady partnerstwa w połączeniu z zasadami pomocniczości

i przejrzystości. Pochodną określenia charakteru komitetów monitorujących będą rozwiązania szczegółowe, dotyczące m.in. składu komitetów i ich metod pracy. Rozważenia wymaga rozdzielenie tych zadań komitetów, które dotyczą różnych obszarów (np. ewaluacji i zatwierdzania kryteriów wyboru projektów).

2) **zapewnić przepływ informacji pomiędzy komitetami różnych programów operacyjnych** – postulat ten dotyczy zwłaszcza komitetów działających przy regionalnych programach operacyjnych – celem ułatwienia członkom komitetów czerpania z doświadczeń innych, co pomoże zapewnić synergię działań w skali kraju oraz komplementarność nie tylko wsparcia, ale i jego operacjonalizacji.

3) **uspołecznić skład komitetów monitorujących.** Administracja publiczna odpowiedzialna za kształt i funkcjonowanie komitetów monitorujących powinna stworzyć warunki nie tylko dla formalnego udziału strony społecznej w ciałach monitorujących wydatkowanie środków unijnych czy konsultacjach dokumentów związanych z tym procesem, ale przede wszystkim zapewnić realny wpływ partnerów społecznych na sposób wydatkowania tych środków, opierając swoją współpracę z partnerami społecznymi na dialogu społecznym i zasadzie partnerstwa. Dialog społeczny jako konstytucyjny obowiązek władzy publicznej powinien być realizowany w każdym aspekcie jej aktywności, tym szczególnie, że wydatkowane środki wpływają bezpośrednio lub pośrednio na zmianę lub poprawę obszarów, w których partnerzy społeczni prowadzą swoją statutową działalność. Wnosimy o przededefiniowanie składu komitetów, tak aby umożliwiał on odgrywanie jasno określonej roli (por. pkt 1). W przypadku pełnienia przez komitety funkcji kontrolnej – powinny one składać się w większości z przedstawicieli środowisk zewnętrznych wobec instytucji zarządzającej danym programem, spełniając warunek niezależności i przejrzystości. Postulujemy zwiększenie wpływu strony społecznej na decyzje podejmowane przez komitety, tym bardziej, jeśli reprezentuje ona masową liczbę członków. Ten postulat można zrealizować np. w formie zapewnienia minimum 50% członków komitetu z tych środowisk. Istotne jest również zapewnienie udziału w komitetach reprezentantom środowisk istotnych z punktu widzenia zakresu danego programu operacyjnego, w tym grup wsparcia. Propozycja ta wymaga określenia minimalnych kompetencji członków komitetów, umożliwienia ich uzyskania lub uzupełnienia przy zapewnieniu suwerenności organizacji delegujących swego przedstawiciela. Przy czym należy tu zwrócić uwagę na specyfikę organizacji/instytucji działających na poziomie krajowym i regionalnym. Zmiany w organizacji komitetów monitorujących powinny zostać wzmocnione dobrymi praktykami czy ustanowieniem zwyczaju.

4) **opracować procedurę wyboru, odwołania i zmiany przedstawicieli strony społecznej w komitetach monitorujących przy współpracy z nimi i ująć ją w dokumentach systemu funduszy europejskich 2014-2020.** Postulat ten dotyczy wszystkich programów operacyjnych (krajowych, regionalnych, Europejskiej Współpracy Terytorialnej) oraz wszystkich funduszy (Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego Rozwoju Obszarów Wiejskich i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego).

5) **zapewnić komitetom przyjazne warunki techniczno-organizacyjne dla realizacji ich zadań. Monitoring prowadzony przez stronę społeczną wykazuje szereg złych praktyk, np. niezwoływanie posiedzeń komitetów i podkomitetów, opóźnienie w przysyłaniu dokumentów przed posiedzeniami i przekazywanie dokumentów zmienionych na krótko przed posiedzeniem bądź w trakcie posiedzenia czy odmowa refundacji kosztów dojazdu przedstawicielom instytucji spoza miejscowości, w której odbywało się posiedzenie. Wykorzystanie środków pomocy technicznej na wsparcie eksperckie członków komitetów monitorujących, zwrot kosztów dojazdów na posiedzenia oraz zmiany w obiegu dokumentów związanych z pracami komitetów monitorujących poprawiły jakość pracy członków komitetów reprezentujących stronę społeczną.** Należy zadbać o zapewnienie we właściwych przepisach środków na wsparcie w przedmiotowym zakresie, a także realizację i wymagalność następujących kwestii techniczno-organizacyjnych:

- a. wcześniejsze o 2 tygodnie przekazywanie dokumentów przed posiedzeniem/głosowaniem obiegowym w formie ostatecznej (zgodnie z przyjętym regulaminem prac komitetu);
- b. przygotowywanie przez sekretariaty komitetów dokumentów w przystępnej dla strony społecznej formie, by każdy członek komitetu mógł sprawnie odnaleźć interesujące go zagadnienia (jest to istotne zwłaszcza dla tych członków komitetów, którzy pełnią funkcję ekspercką);
- c. wprowadzenie procedury obiegujowej jako wyjątku, z wprowadzeniem wymogu przygotowywania przez sekretariaty wykazu zgłoszonych uwag oraz stanowiska wobec nich właściwych decydentów (np. instytucji zarządzającej) w krótkim czasie po dyskusji/głosowaniu; Narzędzie, jakim jest procedura obiegujowa, powinno pomocniczo sprzyjać sprawnemu funkcjonowaniu komitetów monitorujących, niedopuszczalne jest zastępowanie nim standardowej pracy komitetów, gdyż ogranicza to rolę partnerów społecznych w pracach komitetów, utrudnia dialog i realizację zasady partnerstwa, a także zmniejsza transparentność procesu wydatkowania środków unijnych. Procedura ta powinna być jasno określona w regulaminie prac komitetów monitorujących; komitety – ze względu na swą różnorodność – borykają się zarówno z problemem długich posiedzeń, przeładowanych treścią, uniemożliwiających wyczerpujące przedyskutowanie tematów, przypadkami podejmowania decyzji de facto poza komitetami (które potwierdzają jedynie podjęte decyzje formalnie), jak i niedostatecznymi kompetencjami merytorycznymi członków;
- d. wprowadzenie wymogu minimalnej ilości posiedzeń w ciągu roku;

- e. zwrot kosztów dojazdów na posiedzenia komitetów monitorujących oraz grup roboczych.
- 6) **zapewnić środki pomocy technicznej na wsparcie członków komitetów.** Członkowie komitetów ze wszystkich środowisk powinni mieć zapewnione wsparcie merytoryczne, np. eksperckie analizy, udział w szkoleniach. Należy rozważyć kwestię wsparcia instytucjonalnego dla organizacji delegujących członków komitetów, grup roboczych i innych ciał dialogu składających się na system funduszy (pokrycia kosztów udziału w pracach komitetów). Strona społeczna angażuje się w komitety nieodpłatnie. Jest to dla wielu organizacji wyzwanie finansowe.
- 7) **wprowadzić listy wymagalnych zasad dla wszystkich komitetów monitorujących.** Zasady te powinny zostać ujęte w wytycznych Ministra Rozwoju Regionalnego i stanowić warunek *sine qua non* standardów prac komitetów, uwzględniający zasady partnerstwa, przejrzystości i pomocniczości.

Powyższe propozycje stanowią zaproszenie do dyskusji na temat roli i zadań komitetów. Szczegółowe zasady będą pochodną decyzji kierunkowych związanych z oczekiwanymi zmianami w Polsce, wyznaczonymi celami poszczególnych programów operacyjnych i realizacją strategii Europa 2020. Zdajemy sobie sprawę z różnorodności programów operacyjnych, narzędzi operacyjnych finansowanie unijne, jak i innych uwarunkowań systemu funduszy strukturalnych. Czerpiąc zwłaszcza z doświadczenia mijającej perspektywy finansowej, wskazujemy na konieczność modyfikacji dotychczasowych rozwiązań i ujęcie ich w szerszym kontekście – dialogu obywatelskiego i społecznego w ogólności, tak by rezultatem było urzeczywistnienie w ich realizacji europejskiego modelu społecznego zdefiniowanego w Traktacie o funkcjonowaniu Unii Europejskiej.

Niniejsze stanowisko adresujemy do pani Elżbiety Bieńkowskiej jako Minister Rozwoju Regionalnego i Przewodniczącej Komitetu Koordynacyjnego Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia 2007-2013, z wnioskiem o przekazanie do wiadomości wszystkim członkom Komitetu Koordynacyjnego oraz wykorzystanie w pracach nad zbliżającą się perspektywą finansową 2014-2020.

Podpisano:

Business Centre Club
Forum Związków Zawodowych
Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej
Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”
Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych
Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych
Polska Konfederacja Pracodawców Prywatnych Lewiatan
Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej
Związek Harcerstwa Polskiego
Związek Rzemiosła Polskiego

